

KARTA KURSU

Nazwa	Regionalne ćwiczenia terenowe – Pojezierza i Pobrzeża Bałtyku
Nazwa w j. ang.	Regional field classes – the lake district belt and the Baltic coast

Koordynator	dr hab. Tomasz Bryndał, prof. UP	Zespół dydaktyczny
		dr hab. Tomasz Bryndał, prof. UP dr Karolina Smętkiewicz
Punktacja ECTS*	3	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie z głównymi cechami krajobrazu, zjawiskami przyrodniczymi i problematyką społeczno-gospodarczą Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz doskonalenie umiejętności obserwacji, dokumentacji i interpretowania wybranych elementów środowiska geograficznego w terenie.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedzę z zakresu geologii, geomorfologii, gleboznawstwa, hydrologii, klimatologii, geografii społeczno-ekonomicznej, turystyki.
Umiejętności	Elementarne umiejętności obserwacji wybranych elementów środowiska geograficznego oraz podstawy kartowania tematycznego.
Kursy	kartografia i topografia, geologia, geomorfologia, hydrologia, meteorologia z klimatologią, geografia ekonomiczna, kształtowanie i ochrona środowiska, geografia społeczna, geografia regionalna Polski (fizyczna i ekonomiczna)

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01 Formułuje kryteria klasyfikacji oraz nazywa i rozpoznaje poszczególne regiony fizyczno-geograficznych Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich.	K_WG02
	W02 Charakteryzuje zróżnicowanie krajobrazowe Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_WG03, K_WG04, K_WG06-09, K_WG12
	W03 Rozumie i objaśnia wpływ procesów przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych na zróżnicowanie środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_WG05, K_UK01-02

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 Potrafi obserwować, dokumentować i scharakteryzować wybrane elementy środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_UW02-03, K_UW05, K_UW09, K_UO01-02
	U02 Określa związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy elementami środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_UW07-09
	U03 Identyfikuje zagrożenia środowiska geograficznego wskazuje sposoby ich zapobiegania i likwidacji skutków.	K_UW09, K_UO03

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01 Ma świadomość złożoności funkcjonowania środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_KK02
	K02 Współdziała i efektywnie pracuje w grupie, przyjmując w niej różne role postępując zgodnie z zasadami etyki.	K_KK03-04, K_KO01, K_KR01
	K03 Jest zdolny do obiektywnej, krytycznej i opartej na wiedzy oceny źródeł danych, stanu i zagrożeń środowiska geograficznego.	K_KK01, K_KO02, K_KR03
Organizacja		

Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	-					36						
						ZO						

Opis metod prowadzenia zajęć

Zajęcia prowadzone są w formie ćwiczeń terenowych (6-dniowe) w wybranych przez prowadzących obszarach Pobrzeży Południowobałtyckich, Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.

Studenci wykonują obserwacje terenowe i dokumentują je poprzez sporządzenie notatek, szkiców i wypełniania formularzy w materiałach ćwiczeniowych.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Zaliczenie pisemne	Inne
W01				X		X		X	X				X
W02				X		X		X	X				X
W03				X		X		X	X				X
U01				X		X		X	X				X
U02				X		X		X	X				X
U03				X		X		X	X				X
K01				X		X		X	X				X
K02				X				X					
K03				X				X					

x- praca z materiałami przygotowanymi przez prowadzących.

Kryteria oceny	<p>Przed ćwiczeniami terenowymi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowanie referatu na wybrany temat (indywidualnie lub w zespole 2 os. – prowadzący dostarczają listę) <p>Podczas ćwiczeń terenowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wykonywanie podstawowych obserwacji, ich dokumentacja w formie notatek, sporządzania szkiców i wypełniania formularzy (raptularzy), a także zadań zamieszczonych w karcie pracy 2) przedstawienie – wygłoszenie krótkiego referatu wcześniej opracowanego i zatwierdzonego przez prowadzącego 3) Aktywny udział w dyskusji podczas zajęć
Uwagi	Warunkiem dopuszczenia studenta do ćwiczeń terenowych jest:

- przygotowanie i zatwierdzenie przez prowadzącego materiałów będących podstawą prezentacji na ćwiczeniach (wybrany temat - indywidualnie lub w zespole 2 os.)
- posiadanie wydrukowanych materiałów do ćwiczeń (przygotowanych w formie hand-out – kart pracy),
- odpowiedniego stroju terenowego,
- podpisanie regulaminu ćwiczeń terenowych.

Treści merytoryczne w nawiązaniu do miejsca ćwiczeń

1/ Słowiński Park Narodowy i północna część Pojezierza Kaszubskiego

Tematy: georóżnorodność Pobrzeża Gdańskiego widoczna w zróżnicowaniu rzeźby młodoglacjalnej, walory i atrakcje krajoznawcze, znaczenie turystyki w gospodarce regionu, rozwój osadnictwa na tle historii regionu, obszary chronione, problemy społeczne i gospodarcze regionu (rolnictwo, przemysł, wsie popegeerowskie, bezrobocie, migracje ludności, starzenie się społeczeństwa). Odrębność kulturowa Kaszubów.

2/ Erozyjne i akumulacyjne wybrzeże południowego Bałtyku (Jastrzębia Góra, Kuźnica, Hel)

Tematy: rozwój paleogeograficzny Bałtyku, działalność rzeźbotwórczej morza - niskie i wysokie brzegi morskie, sposoby stabilizacji klifu, powstanie kosa helskiej, historyczne i współczesne funkcje Półwyspu Helskiego, formy ochrony przyrody na mierzei.

3/ Rozwój paleogeograficznego rejonu Zatoki Puckiej, Zatoki Gdańskiej i zachodniej części Pojezierza Kaszubskiego

Tematy: współczesne procesy rzeźbotwórcze, rozwój osadnictwa, walory i atrakcje krajoznawcze, energetyka alternatywna (Produkcja energii ze źródeł odnawialnych: farmy wiatrowe, elektrownia szczytowo-pompowa w gminie Gniewino, niezrealizowane plany elektrowni jądrowej Żarnowiec), Gdynia (rozwój, funkcje, znaczenie), przyrodnicze ograniczenia rozwoju Trójmiasta.

4/ Aglomeracja Trójmiasta

Tematy: układ przestrzenny aglomeracji, historia i funkcje Gdańska i Sopotu (w tym: Sopot jako miasto uzdrowiskowe), układ przestrzenny i zespół zabytkowy Głównego Miasta w Gdańsku, aktualne działania rewitalizacyjne w Gdańsku, gospodarka morska, przemysł stoczniowy i jego zmiany. Uwarunkowania lokalizacyjne portów morskich w Gdańsku i Gdyni. Problematyka społeczno-gospodarcza aglomeracji Trójmiasta

5/ Rzeźba polodowcowa Pojezierza Kaszubskiego i Żuławy Wiślane

Tematy: jeziora rynnowe; rozwój delty Wisły, rolnicze wykorzystanie Żuław Wiślanych, gospodarka wodna na Żuławach, osadnictwo olęderskie na Żuławach Wiślanych i jego ślady we współczesnym krajobrazie (ponadto: migracje po II wojnie światowej), Malbork – zamek; walory i atrakcje krajoznawcze, Kanał Elbląski.

Słowniczek (5-15 pojęć w języku angielskim)

- krajobraz staro- i młodoglacjalny – old and young glacial landscape
- równina morenowa – moraine plateau
- pogórki moreny czołowej – frontal moraine hills
- oz – esker
- wydmy śródlądowe i nadmorskie – inland and costal dunes
- jezioro polodowcowe i przybrzeżne – glacial and coastal lake
- równina zalewowa – floodplaine
- farma elektrowni wiatrowych – wind farm
- stopień wodny (zapora wodna) – dam
- elektrownia wodna – hydroelectric power station
- kopalnia odkrywkowa – Open-pit, open-cast or open cut mining
- uzdrowisko – spa
- wody geotermalne i solankowe – geothermal and brine waters

Wykaz literatury podstawowej – do opracowania przydzielonych referatów

Andrulewicz E., 2008, Rybołówstwo bałtyckie wobec nowych koncepcji wykorzystania przestrzeni morskiej, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 22-39.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Biskup M., Czaja R. (red.), 2009, Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach, władza i społeczeństwo, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa: 576 ss.

Bryndal T. 2015, Local flash floods in Central Europe: A case study of Poland. Norsk Geografisk Tidsskrift-Norwegian Journal of Geography. Vol. 69(5), 288-298

DOI : <http://dx.doi.org/10.1080/00291951.2015.1072242>

Pociask-Karteczka, J., Żychowski, J., & Bryndal, T. (2017). Zagrożenia związane z wodą-powodzie błyskawiczne. *Gospodarka Wodna*, (2), 37-42.

Cebulak K., 2010, Delta Wisły powyżej i poniżej poziomu morza, Stowarzyszenie Żuławy i Lokalna Grupa Działania Żuławy i Mierzeja, Nowy Dwór Gdański: 61 ss.

(<http://zph.org.pl/userfiles/zphorgpl/file/wydawnictwa%20pdf/Delta%20Wisly.pdf>)

Domy Żuławskie, w poszukiwaniu zaginionej tradycji budownictwa, Lokalna Grupa Działania Żuławy i Mierzeja, Nowy Dwór Gdański, 2009: 90 ss.

(<http://www.zph.org.pl/userfiles/zphorgpl/file/wydawnictwa%20pdf/06.%20Domy%20zulawskie%20-%20w%20poszukiwaniu%20zagubionej%20tradycji%20budownictwa.pdf>)

Florek W. (red.), 2008, Słowiński Park Narodowy, 40 lat ochrony unikatowej przyrody i kultury, SPN, Smołdzino.

Gawlik R., Leś E., Sokulska D., 2008, Partnerstwo dla Bałtyku pracą nad równoważeniem rozwoju między użytkownikami przestrzeni morskiej, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk, 153-169.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Herbich, J. Stępnowski, P., Podlesińska E., 1998, Morze Bałtyckie – o tym warto wiedzieć, Zeszyty Zielonej Akademii, 7, Polski Klub Ekologiczny, Okręg Wschodnio-Pomorski, Gdańsk.

(https://cgis.oig.ug.edu.pl/dane/morze_baltyckie.pdf)

Jurys L., Kaulbarsz D., Koszka-Maróń D., Zaleszkiewicz L., 2008, Baltic cliffs and mach more, *Przeł. Geol.*, 56 (8/1): 595-603.
(<https://geojournals.pgi.gov.pl/pg/article/view/30671/22303>)

Kaczmarek J., Smętiewicz K., 2019, Jak pogodzić funkcje uzdrowiskowe z rozwojem gospodarczym gmin uzdrowiskowych? Przykład Uniejowa. *Biuletyn Uzdrowiskowy*, Nr 9(68), 47-50

Kosmowska-Ceramowicz B., 2008, Glowing stone: Amber In Polish deposits and collections, *Przeł. Geol.*, 56 (8/1): 604-610.
(https://www.pgi.gov.pl/images/stories/przeklad/pg_2008_08_01_09.pdf)

Kostrzewski A., Zwoliński Z., Andrzejewski L., Florek W., Mazurek M., Niewiarowski W., Podgórski Z., Rachlewicz G., Smolska E., Stach A., Szmańda J., Szpikowski J., 2008, Współczesna ewolucja rzeźby młodoglacjalnej Niżu Polskiego, [w:] *Współczesne przemiany rzeźby Polski*, A. Kostrzewski, K. Krzemień, P. Migoń, L. Starkel, M. Winowski, Z. Zwoliński (red.), Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, 2021 <https://doi.org/10.12657/9788379863822-09>
(<https://bogucki.home.pl/repozytorium/9788379863822/9788379863822-09.pdf>)

Kowalczyk U., 2008, Znaczenie małych portów i przystani dla rozwoju społeczno-gospodarczego miast i gmin nadmorskich, [w:] *Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych*, Inst. Morski, Gdańsk: 128-135.
(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Kruk H., Waldziński D., 2008, Ekonomiczno-kulturowe aspekty ochrony środowiska morskiego Bałtyku, [w:] *Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych*, Inst. Morski, Gdańsk: 200-211.
(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Kulawiak, A., Smętiewicz, K., 2021, Znaczenie turystyki w kształtowaniu warunków i jakości życia w małym mieście na przykładzie Helu w opinii jego mieszkańców. *Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG*, 35(3), 239-258, <https://doi.org/10.24917/20801653.353.15>
<https://prace-kgp.up.krakow.pl/article/view/8605>

Leśniak T., 2002, Materiały pomocnicze do terenowych zajęć geologicznych w rejonie nadmorskim, skrypt uczelniany 1648, *Uczelniane Wyd. Nauk.-Dydakt.*, AGH, Kraków: 40 ss.
(<http://winntbg.bg.agh.edu.pl/skrypty2/0054/lesniak.pdf>)

Lorens P., 2008, Współczesne strategie przekształceń przestrzeni portów w kontekście przemian miast i regionów [w:] *Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych*, Inst. Morski, Gdańsk: 118-127.
(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Łabuz T., 2013, Sposoby ochrony brzegów morskich i ich wpływ na środowisko przyrodnicze polskiego wybrzeża Bałtyku. WWF (<https://www.wwf.pl/sites/default/files/2017-07/Sposoby%20ochrony%20brzeg%C3%B3w%20morskich%20i%20ich%20wp%C5%82yw%20na%20%C5%9Brodowisko%20przyrodnicze%20polskiego%20wybrze%C5%BCa.pdf>)

Łęcki W. (red.), 2005, *Kanon krajoznawczy Polski*, Wyd. PTTK „Kraj”, Warszawa: 374 ss.

Madeja M., Smętiewicz K. (2021). *Rewitalizacja Zabłocia w Krakowie ze szczególnym uwzględnieniem obszaru poprzemysłowego*, *Prace Monograficzne 1079*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków

Mamuszka F., 1990, Gdańsk i okolice, przewodnik, SiT, Warszawa: 336 ss.

Okolice Trójmiasta, Wybrzeże, Kaszuby, Żuławy, nawigator turystyczny, 2008, carta Blanca, Warszawa, 128 ss.

Okoniewska B., 1992, Gospodarka rolna i osadnictwo na Żuławach w okresie powojennym, Wisła w dziejach i kulturze Polski, 7, Wyd. UW, Warszawa: 100 ss.

Omilanowska M., Majewski S., 2008, Gdańsk i Pomorze Wschodnie, Przewodniki Wiedzy i Życia, Wiedza i Życie, Warszawa: 295 ss.

Pomian I., 2008, Morska turystyka wrakowa w świetle ochrony podwodnego dziedzictwa kulturowego - z doświadczeń Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 136-151.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Rotnicki K. 2008. Przemiany budowy geologicznej i rzeźby Słowińskiego Parku Narodowego. [w] Florek W. (red.) Słowiński Park Narodowy. 40 lat ochrony unikatowej przyrody i kultury. Wyd. SPN Smołdzino

Sadowski J., 2009, Perspektywy rozwoju marikultury w polskiej strefie przybrzeżnej Bałtyku, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 44-56.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Słownik geograficzno-krajoznawczy Polski, 2000, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa: 1046 ss.

Smętkiewicz K., 2015, Wykorzystanie wód geotermalnych w Uniejowie w opinii mieszkańców gminy i odwiedzających, Biuletyn Uniejowski, 4, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

<http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-e41c4770-50eb-4bab-9545-770b87080eff>

Tomczak A., 2002, Półwysep Helski w świetle najnowszych badań geologicznych, [w:] Geologia Regionu Gdańskiego, Przewodnik 73 Zjazdu PTG, PIG, Gdańsk

Wybrzeże Bałtyku, Uznam, Wolin, Kaszuby, Żuławy Wiślane, 2007, Copernicus, Warszawa: 160 ss.

Zaniewski P., 2005, Szlakami zamków krzyżackich, Sport i Turystyka, Muza S.A., Warszawa: 362 ss.

Zaucha J., 2008, Rybołówstwo ważnym czynnikiem współczesnej gospodarki na morzu, [w:] Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Inst. Morski, Gdańsk: 40-43.

(https://zbkiks.ug.edu.pl/czochanski_publicacje_pdf/przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf)

Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej 2021 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-gospodarki-morskiej-2021,11,13.html>

Pomorska Platforma Komunikacji Społecznej <https://ekoagora.pl/>

Naturalnie Bałtyckie <https://naturalniebaltyckie.pl/>

Serwis Informacyjny Państwowej Służby Geologicznej – <https://www.jednaziemia.pl/>
Statystyczne Vademecum Samorządowca, 2020, Urząd Statystyczny w Gdańsku
<https://gdansk.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>

Oficjalne portale internetowe miast województwa pomorskiego: Gdańska, Gdyni, Sopotu, Helu i innych np. <https://www.gdynia.pl/turystyczna-pl>, <https://visit.sopot.pl/>, <https://visitgdansk.com/>, <https://gohel.pl/>

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	-
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	36
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	4
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	15
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	15
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	0
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	5
Ogółem bilans czasu pracy		75
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		3